

Боснія і Герцеговина
Міністерство у справах прав людини та біженців
Сектор у справах біженців, переміщених осіб,
реадмісії та житлової політики

Інформатор

**про забезпечення доступу до прав
та обов'язків біженців та іноземців,
які перебувають під додатковим
захистом у Боснії і Герцеговині**

Сараєво, грудень 2023 р.

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Министарство за људска права и избјеглице
Босне и Херцеговине

БОСНИЈА І ГЕРЦЕГОВИНА
Міністерство з прав людини та біженців
Боснії і Герцеговини

УВКБ ООН
Агентство
ООН у справах
біженців

In cooperation with

Католицька
служба
допомоги

Інформатор

про забезпечення доступу до прав та обов'язків біженців та іноземців, які перебувають під додатковим захистом у Боснії і Герцеговині

Це видання вийшло в рамках проекту «Забезпечення соціальної та економічної інтеграції біженців, які потребують міжнародного захисту в БіГ», який підтримується Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) і виконується Католицькою службою допомоги (ЦРС) у БіГ. Зміст цієї публікації, а також висновки, представлені в ній, не обов'язково відображають погляди УВКБ ООН.

Зміст

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ІНФОРМАТОРА	3
2. ДОСТУП ДО ПРАВ ТА ПІЛЬГ	4
2.1. Необхідна умова для реалізації прав і пільг	4
2.2. Доступ до прав	4
2.3. Доступ до права на допомогу/ пільг для інтеграції в боснійське суспільство	4
2.4. Зобов'язання	8
2.5. Доступ до права на житло	8
2.6. Доступ до права на працю	10
2.7. Доступ до права на освіту	14
2.8. Початкова освіта	15
2.9. Середня освіта	15
2.10. Вища освіта та визнання дипломів	16
2.11. Доступ до права на медичне страхування	18
2.12. Доступ до права на соціальну допомогу	21
3. ДОПОМОГА І МОЖЛИВОСТІ ПРИ ВСТУПУ У СУСПІЛЬСТВО БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ	26
3.1. Вивчення офіційних мов в Боснії і Герцеговині	26
3.2. Навчання та знайомство з культурними можливостями в БіГ	27
3.3. Допомога в процесі визнання державних документів та інших необхідних документів з країни походження в Боснії та Герцеговині	27
3.4. Допомога в перекладі, перевірці та еквівалентності необхідної документації про набутий титул і статус з країни походження з метою легшого включення в боснійське суспільство	27
3.5. Правова допомога	27
3.6. Психосоціальна допомога	27
3.7. Допомога в отриманні соціального житла	27
3.8. Підтримка в програмах отримання професійної кваліфікації, додаткової кваліфікації та перекваліфікації отриманої кваліфікації в країні походження	28
3.9. Допомога в залученні дітей до дошкільної діяльності	28
3.10. Отримання громадянства БіГ через спрощену натуралізацію	28

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ІНФОРМАТОРА

Цей Інформатор має на меті отримати доступ до інформації, важливої для використання прав, визнаних законом під час затвердженого статусу в Боснії і Герцеговині, наступним категоріям іноземців у Боснії і Герцеговині (далі: БіГ):

- іноземцям, яким надано статус біженця юридично зобов'язуючим рішенням Міністерства безпеки Боснії і Герцеговини;
- іноземцям яким остаточним рішенням Міністерства безпеки БіГ надано статус додаткового захисту.

Якщо ви належите до згаданих категорій іноземців у Боснії і Герцеговині, уважно прочитайте цей інформаційний листок, оскільки він буде корисним для вас у отриманні доступу до відповідних прав та пільг під час вашого дозволеного перебування в Боснії і Герцеговині або у процесі вашої інтеграції до боснійського суспільства!

2. ДОСТУП ДО ПРАВ ТА ПІЛЬГ

2.1. Необхідна умова для реалізації прав і пільг

Першим кроком і умовою доступу до всіх передбачених прав і пільг є **визнаний статус біженця або додаткового захисту Міністерством безпеки БіГ і наявність дійсного посвідчення особи про статус біженця або додаткового захисту в БіГ**. Картка-ідентифікатор замінює посвідчення особи в процедурах з компетентними органами та дає змогу отримати доступ до прав.

2.2. Доступ до прав

Якщо ви маєте визнаний статус біженця або є іноземцем під додатковим захистом в БіГ, ви отримуєте доступ до **відповідних прав на підставі ідентифікаційної картки біженця, тобто додаткового захисту, виданої Міністерством безпеки БіГ**.

У БіГ вам гарантовано доступ **до наступних прав**:

1. Право на документ, що посвідчує особу;
2. Право на інформацію;
3. Право на житло;
4. Право на працю;
5. Право на освіту;
6. Право на медичне страхування;
7. Право на соціальну допомогу;
8. Право на допомогу в інтеграції в суспільство Боснії і Герцеговини.

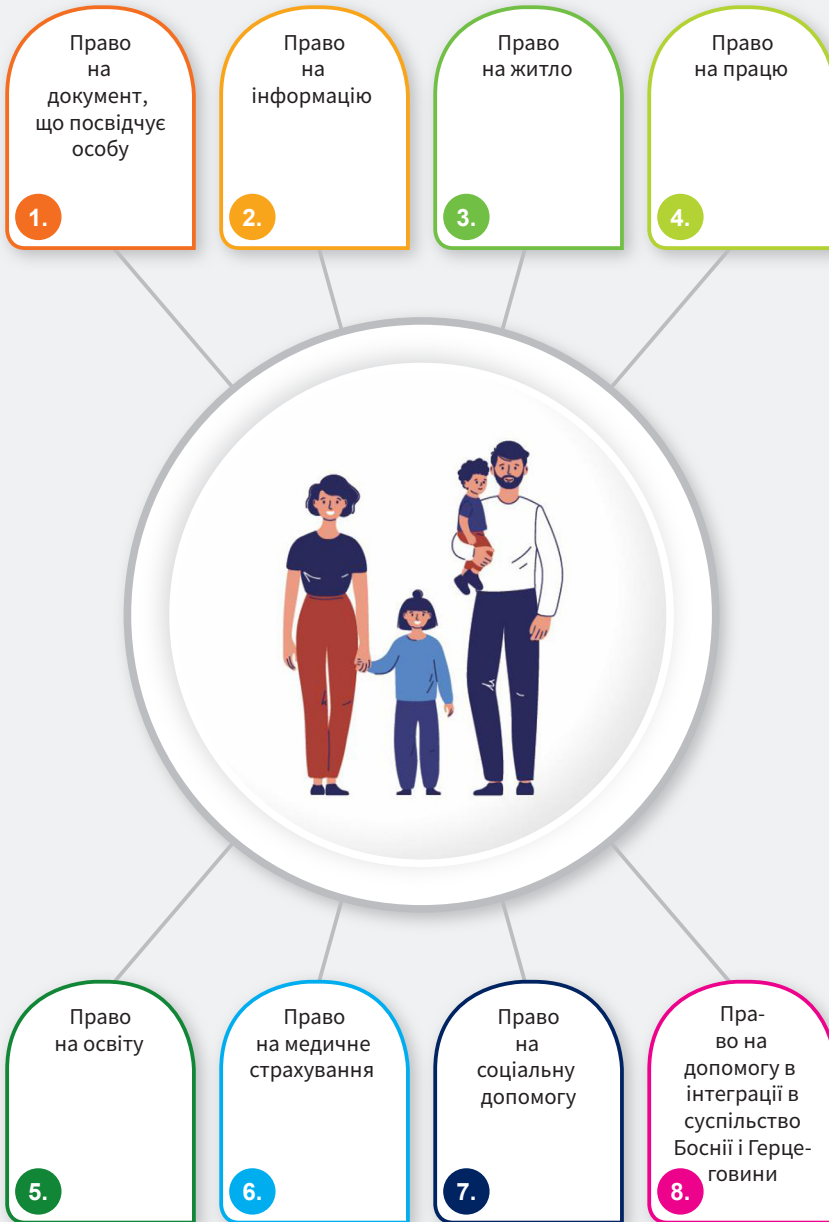
Крім перерахованих прав, **біженець** за особистим проханням і на умовах, встановлених законом, має **право на возз'єднання зі своєю сім'єю**, тобто з членами сім'ї, які перебувають за межами території Боснії і Герцеговини, і має право на офіційні документи, а **іноземець під додатковим захистом має право на збереження єдності сім'ї**.

А члени сімей іноземців, яким надано статус біженця і які скористалися правом на возз'єднання сім'ї в установленому законом порядку, мають доступ до права на проживання, медичне страхування, освіту та роботу, а також члени сімей іноземців, які отримали статус додаткового захисту та скористалися правом на возз'єднання сім'ї, належить право на житло та освіту.

2.3. Доступ до права на допомогу/ пільг для інтеграції в боснійське суспільство

Якщо ви є іноземцем і маєте статус біженця або статус додаткового захисту в установленому законом порядку, а також члени ваших сімей, які скористалися правом на возз'єднання сім'ї або збереження єдності сім'ї в порядку, передбаченому законом, на додаток до прав, перерахованих

ПРАВО

вище, ви маєте такі переваги, щоб допомогти вам інтегруватися в боснійське суспільства:

1. Вивчення офіційних мов в Боснії і Герцеговині;
2. Вивчення та знайомство з культурними можливостями Боснії і Герцеговини;
3. Допомога в процесі визнання державних документів та інших необхідних документів з країни походження в БІГ;
4. Допомога в перекладі, перевірці та еквівалентності необхідної документації про отримані знання та статус з країни походження з метою легшого включення в боснійське суспільство;
5. Правова допомога;
6. Психосоціальна допомога;
7. Допомога в отриманні соціального житла,
8. Підтримка в програмах здобуття професійних кваліфікацій, а також у програмах перекваліфікації та перекваліфікації раніше здобутих кваліфікацій у країні походження;
9. Допомога із залученням дітей до діяльності дошкільного закладу;
10. Доступ до інформації, важливої для легшого включення в боснійське суспільство через підготовку інформаційних листів та інших форм інформації про доступні права та пільги.

ПРАВО НА ДОПОМОГУ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ В БОСНІЙСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО:

1.

Вивчення офіційних мов в Боснії і Герцеговині

2.

Вивчення та знайомство з культурними можливостями Боснії і Герцеговини

3.

Допомога в процесі визнання державних документів та інших необхідних документів з країни походження в БІГ

4.

Допомога в перекладі, перевірці та еквівалентності необхідної документації про отримані знання та статус з країни походження з метою легшого включення в боснійське суспільство

5.

Правова допомога

6.

Психосоціальна допомога

7.

Допомога в отриманні соціального житла

8.

Підтримка в програмах здобуття професійних кваліфікацій, а також у програмах перекваліфікації та перекваліфікації раніше здобутих кваліфікацій у країні походження

9.

Допомога із залученням дітей до діяльності дошкільного закладу

10.

Доступ до інформації, важливої для легшого включення в боснійське суспільство через підготовку інформаційних листів та інших форм інформації про доступні права та пільги

2.4. Зобов'язання

Під час дії статусу біженця або додаткового захисту ви зобов'язані:

- поважати громадський порядок БіГ, закони та правила БіГ та виконувати рішення компетентних органів влади БіГ;
- ви подаєте заяву про заміну картки біженця або картки додаткового захисту;
- повідомляти про можливу втрату картки;
- повідомити про зміну адреси проживання;
- повідомляти про всі зміни, що впливають на здійснення та обсяг наданих прав;
- повідомте Міністерство безпеки Боснії і Герцеговини, якщо ви плануєте перебувати за межами Боснії і Герцеговини більше шести місяців безперервно.

Як отримати права та пільги?

Індивідуальні права та пільги також надаються членам сімей іноземців, яким надано статус біженця, тобто статус додаткового захисту, і які скористалися правом на возз'єднання сім'ї, тобто правом на збереження єдності сім'ї відповідно до Закону про притулок.

Перелічені та описані права та звільнення з цього Інформаційного листа можна використовувати відповідно до ваших індивідуальних потреб і лише за вашим особистим бажанням.

2.5. Доступ до права на ЖИТЛО

Боснія і Герцеговина забезпечила розміщення осіб, які перебувають під міжнародним правовим захистом, у **Центрі прийому біженців «Салаковац» у Мостарі** (далі: центр), яким керує Міністерство прав людини та біженців Боснії та Герцеговини (далі: МЛПІ).

Ви подаєте запит на розміщення в центрі до МЛПІ особисто або через уповноваженого представника.

Розміщення затверджується міністром з прав людини та біженців Боснії і Герцеговини,

після чого вас розміщують у центрі відповідно до наявних можливостей.

Ваше проживання в центрі може тривати до двох років, з можливістю продовження перебування ще на один рік і навіть більше разів за пропозицією Сектору у справах біженців, переміщених осіб, реадмісії та житлової політики та за попередніми консультаціями з командою психосоціальної допомоги та УВКБ ООН -ом.

Як виняток, перебування в центрі може бути продовжено кілька разів, але воно може тривати максимум п'ять років.

Під час перебування в центрі ви можете скористатися іншими встановленими правами та пільгами (медичне страхування, освіта, харчування, проїзд до закладів охорони здоров'я та освіти).

На підставі підписаних протоколів про співпрацю, на прохання громадських організацій, що спеціалізуються на наданні правової та психосоціальної допомоги, МЛПІ може надавати вільний доступ до центру з метою надання правової та психосоціальної допомоги користувачам центру, і надання психосоціальної допомоги буде забезпечено у тісній співпраці та роботі з місцевим компетентним центром соціальної роботи та закладами охорони здоров'я, за умови, що користувач запитує цей вид допомоги.

ДОСТУП ДО ПРАВА НА ЖИТЛО

1.

Заявка на проживання подається до МЛПІ (особисто або за довіреністю)

2.

Запит розглядає відповідний сектор у справах біженців, переміщених осіб, реадмісії та житлової політики МЛПІ

3.

Рішення приймає МЛПІ

Після затвердження міністром користувач поміщається до центру

2.6. Доступ до права на працю

Протягом терміну дії статусу біженця або статусу додаткового захисту ви маєте право на роботу, а у випадку возз'єднання сім'ї члени вашої родини також мають це право.

У статусі міжнародно-правового захисту ви не можете встановлювати трудові відносини в органах виконавчої, судової та законодавчої влади, а також установах, де наявність громадянства БіГ є умовою для встановлення трудових відносин.

Перебуваючи у статусі біженця або додаткового захисту, ви маєте право звернутися до реєстру безробітних у компетентній установі для працевлаштування на тих самих умовах, що й громадяни БіГ, а набувши статусу безробітного, ви маєте такі ж права та обов'язки, як і громадяни БіГ.

Компетентна установа для працевлаштування визначається відповідно до місця проживання цієї особи.

2.6.1. Документи для звернення до компетентної установи з працевлаштування

Звертаючись до місцевої компетентної установи з працевлаштування, необхідно надати для перевірки такі документи:

- 1) документ, що посвідчує особу (дійсне посвідчення біженця або особи, яка перебуває під додатковим захистом);
- 2) документ з місця проживання/прописки;
- 3) форма RSFL (реєстрація іноземців у системі податкової адміністрації) або інша відповідна форма;
- 4) підтвердження рівня професійної освіти, тобто професійної кваліфікації;
- 5) підписану заяву згідно з діючими правилами БіГ.

2.6.2. Визнання дипломів

При зверненні до компетентної установи для працевлаштування ви зобов'язані разом із дипломом про освіту, отриманим у країні походження або країні попереднього проживання, додати документ про офіційне підтвердження освіти, тобто визнання цього диплому.

Процедура визнання дипломів про отримані знання в країні походження або країні попереднього проживання здійснюється в порядку та на умовах, передбачених правовими та підзаконними актами, що регулюють сферу визнання іноземних кваліфікацій в БіГ.

Визнання кваліфікацій вищої освіти, отриманих за межами БіГ з метою працевлаштування в Республіці Сербській, здійснюється Комісією з питань інформації та визнання документів у сфері вищої освіти, тоді як у Федерації БіГ це роблять вищі навчальні заклади та міністерства освіти кантонів/округів (залежно від того, який кантон/округ це), а в окрузі Брчко БіГ це робить Комісія з визнання документів у Сфера вищої освіти.

2.6.3. Дані про стаж

У разі відсутності трудової книжки відомості про стаж роботи та сплачений пенсійний стаж, досягнутий у БіГ біженцям та особам, які перебувають під додатковим захистом, видаються компетентною установою пенсійного страхування та страхування на випадок інвалідності або компетентною податковою адміністрацією (за місцем проживання/ місце реєстрації).

2.6.4. Працевлаштування без посередництва компетентної установи з працевлаштування

Біженці та особи, які перебувають під додатковим захистом, можуть вільно та без посередництва компетентних установ шукати роботу, укласти трудові договори та займатися самозайнятістю.

2.6.5. Документи, що посвідчують особу для укладення трудових договорів

Під час укладення трудового договору документом, що посвідчує особу, використовується дійсне посвідчення біженця та особи, яка підлягає додатковому захисту, і приймаються лише дані, зазначені в цьому документі-картці.

Документи, що посвідчують особу, також використовуються при сплаті внесків із трудових відносин до відповідних фондів.

Поки ви перебуваєте в статусі біженця або додаткового захисту, **вам не потрібен дозвіл** на роботу для встановлення трудових відносин або самозайнятості, і ви користуєтеся всіма правами на тих самих умовах, що й громадяни Боснії і Герцеговини.

З дня початку роботи МЛПІ припиняє сплачувати внески на медичне страхування, незалежно від того, працюєте ви за наймом чи самозайнятою особою.

Протягом 15 днів після укладення трудового договору ви зобов'язані негайно повідомити про укладення трудового договору Міністерство праці та соціального захисту населення, додавши до повідомлення копію трудового договору. МЛПІ негайно передасть ваше зняття з реєстрації до компетентних служб охорони здоров'я та соціального страхування.

У разі припинення трудових відносин ви користуєтеся своїми правами на підставі безробіття на тих самих умовах, що й громадяни Боснії та Герцеговини.

Якщо ваш трудовий договір закінчується, і ви не отримуєте медичне страхування на якійсь іншій основі в БіГ, Міністерство охорони здоров'я сплачуватиме вам внески на медичне страхування, попередньо офіційно повідомивши з вашого боку Міністерство охорони здоров'я або уповноваженого представника.

Компетентні органи, що забезпечують доступ до права на працю осіб, яким надано статус біженця та додатковий захист на відкритому ринку:

- 1) Міністерство у справах прав людини та біженців Боснії та Герцеговини;
- 2) Уповноважені міністерства;
- 3) Компетентні відділи округу Брчко БіГ;
- 4) Служби зайнятості ентитетів;
- 5) Бюро зайнятості округу Брчко Боснії і Герцеговини;
- 6) Кантональні служби зайнятості в Федерації Боснії і Герцеговини;
- 7) Інститути пенсійного забезпечення та страхування на випадок інвалідності;
- 8) Муніципальні служби з питань праці.

З наведеного вище зрозуміло, що трудові відносини ви завжди оформлюєте шляхом укладення відповідних трудових договорів, і ми пропонуємо, щоб захистити вашу правову та іншу безпеку, ви повинні просити роботодавця укласти такий договір при вступі на роботу. Будь-яке інше працевлаштування вважатиметься нелегальною роботою, що карається згідно з чинним законодавством.

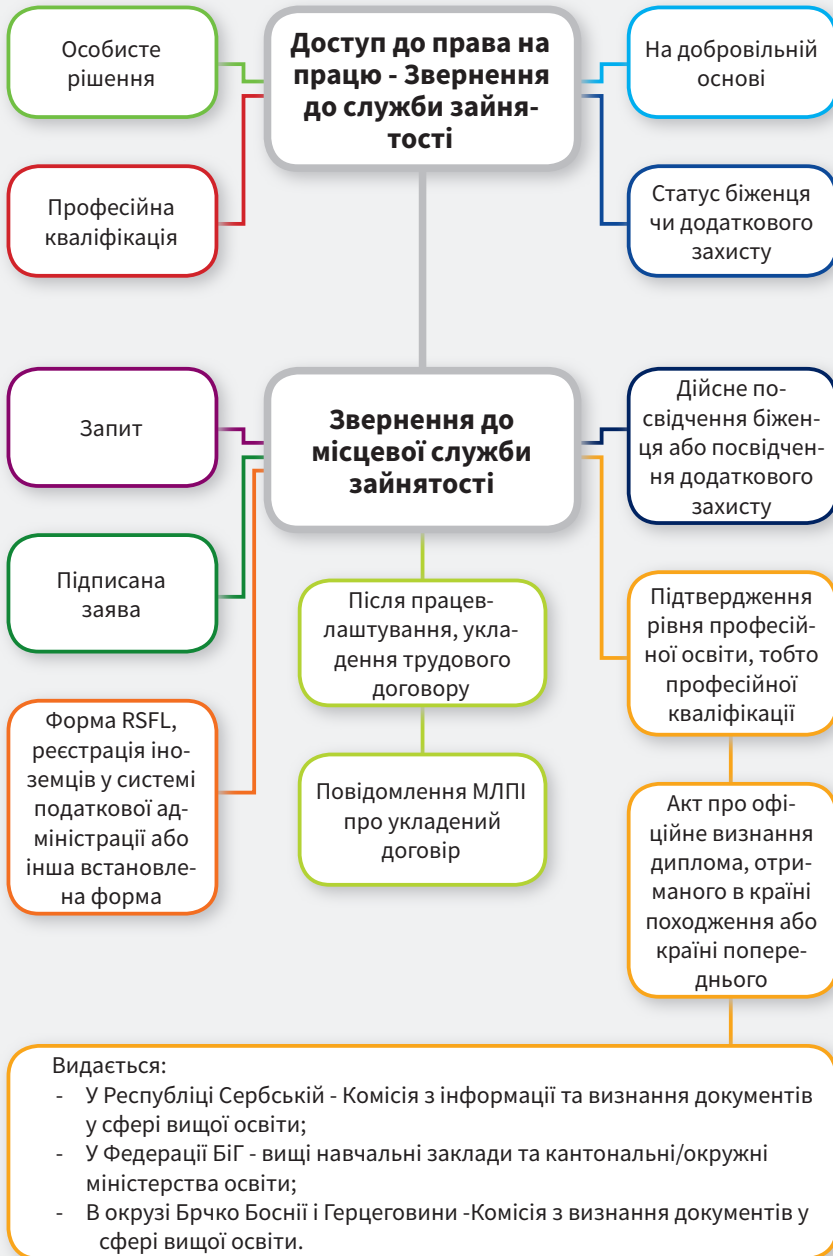
2.6.6. Водійські права

Щоб підвищити ваші шанси на працевлаштування, ми, звичайно, рекомендуємо вам отримати водійські права на керування автомобілем у Боснії і Герцеговині.

Щоб мати змогу керувати транспортним засобом, необхідно пройти теоретичне та практичне навчання в ліцензованих автошколах, зареєстрованих за місцем проживання. Ви повинні додати ті самі документи, що й громадяни БіГ, за винятком посвідчення особи, замість якого ви додаєте копію карти біженця/ карти додаткового захисту.

Після подання заяви із заповненими документами, відомча служба МВС у муніципалітеті, де ви проживаєте, видасть вам водійське посвідчення.

ДОСТУП ДО ПРАВА НА ПРАЦЮ

2.7. Доступ до права на освіту

2.7.1. Ступінь освіти

Особам, які мають міжнародний захист, гарантується доступ до права на освіту на наступних рівнях освіти на тих самих умовах, що й громадянам Боснії і Герцеговини: дошкільне виховання та освіта, початкова, середня та вища освіта.

2.7.2. Особи, які мають доступ до права на освіту

Особами, які реалізують право на освіту, є іноземці, яким надано статус біженця чи додатковий захист, та члени сім'ї іноземця, якому надано статус біженця, які скористалися правом на возз'єднання сім'ї згідно з чинним законодавством.

Дошкільна, початкова та середня освіта є безкоштовними в державних навчальних закладах Боснії і Герцеговини.

2.7.3. Дошкільне виховання і освіта

2.7.3.1. Шляхи реалізації права на дошкільне виховання та освіту

Діти від шестимісячного віку до початку школи мають право на дошкільну освіту, яка є обов'язковою протягом року перед початком початкової школи відповідно до чинного законодавства про дошкільну освіту в Боснії і Герцеговині.

Ви не платите за обов'язкову дошкільну освіту!

Під час зарахування дітей до дошкільних закладів особи, які їх замінюють, зобов'язані пред'явити документи, передбачені для зарахування дітей до цих закладів.

Якщо законні представники дітей не можуть отримати свідоцтво про народження для зарахування дитини до дошкільного закладу, дошкільний заклад зараховує дитину на підставі дійсної картки біженця, тобто додаткового захисту.

Під час дошкільного виховання дітей дошкільні установи зобов'язані поводитися з цими особами так само, як і з громадянами Боснії і Герцеговини щодо прав та обов'язків.

Відповідно до своїх можливостей МЛПІ забезпечує фінансування перебування дітей у комунальних закладах дошкільного виховання та освіти.

Відповідно до фінансових можливостей МЛПІ надає фінансові ресурси для оцінки індивідуальних потреб та допомоги біженцям та особам, які перебувають під додатковим захистом, з метою навчання в спеціальних навчальних закладах у разі неможливості забезпечити належну освіту в звичайних школах.

2.8. Початкова освіта

2.8.1. Шляхи реалізації права на базову освіту

Як правило, дітям віком від 6 до 15 років, які мають право на освіту в БіГ, гарантується право на початкову освіту, яка є обов'язковою відповідно до чинного законодавства про початкову освіту в БіГ.

Батьки дітей, які не віддають дітей до початкової школи, несуть кримінальну відповідальність!

Під час вступу до закладу початкової освіти біженці та особи, які перебувають під додатковим захистом, або їх законні представники зобов'язані пред'явити встановлені документи, а якщо вони не можуть отримати **свідоцтво про народження** для зарахування до першого класу початкової освіти, **шкільні установи здійснюють зарахування на підставі картки біженця, тобто картки додаткового захисту, яка замінює свідоцтво про народження.**

2.8.2. Зарахування до молодших і старших класів початкової школи

Якщо діти, які мають право на освіту в Боснії і Герцеговині, зараховані до одного з нижчих або вищих класів початкової школи, за винятком зарахування до першого класу початкової школи, і в цьому випадку вони не можуть підтвердити ступінь попередньо завершеної освіти відповідно до чинного законодавства, що регулює цю сферу в БіГ, у такому випадку компетентні органи визначатимуть рівень знань цих дітей, на основі якого вони будуть зараховані до одного з нижчих або вищих класів початкової школи за вже встановленою процедурою.

2.9. Середня освіта

2.9.1. Шляхи реалізації права на середню освіту

Під час вступу до загальноосвітнього навчального закладу діти, які мають право на освіту на підставі статусу біженця чи додаткового захисту, тобто їх законні представники, зобов'язані пред'явити встановлені документи, а у разі неможливості отримати **свідоцтво про народження для зарахування до загальноосвітнього навчального закладу, загальноосвітні навчальні заклади зараховують особу на підставі картки біженця або особи додаткового захисту, яка замінює свідоцтво про народження.**

2.9.2. Зарахування до класів старшої школи

Якщо діти, які мають право на освіту на основі статусу біженця або додаткового захисту, зараховані до середньої школи і на момент зарахування не можуть підтвердити ступінь попередньої завершеної освіти відповідно до чинного законодавства, що регулює цю сферу в БіГ, у такому випадку компетентні органи визначають рівень знань цих дітей, щоб визначити, до якого класу старшої школи дитина буде зарахована в установленому порядку.

2.9.3. Право на освіту дітей з труднощами в розвитку

Діти та молоді люди з труднощами в розвитку на основі статусу біженця або додаткового захисту здобувають освіту в звичайних школах за програмами, адаптованими до їхніх індивідуальних потреб. Для кожного учня буде створено індивідуальну програму, адаптовану до його можливостей та здібностей, з обов'язковим визначенням спеціальної освіти та логопедичного статусу.

У разі неможливості забезпечити належну освіту в звичайних школах діти та молодь з серйозними вадами здоров'я та проблемами розвитку можуть частково або повністю навчатися в спеціальних навчальних закладах.

Порядок оплати вартості навчання у спеціальних навчальних закладах у разі неможливості забезпечити належне навчання у звичайних школах регулюється Положенням про інтеграційні пільги, виданим МЛПІ.

2.10. Вища освіта та визнання дипломів

2.10.1. Право на вищу освіту

Особи, які мають право на освіту на основі статусу біженця або додаткового захисту, мають право на вищу освіту в БіГ на тих самих умовах, що й громадяни БіГ.

2.10.2. Визнання дипломів

Спосіб оплати за процедуру визнання дипломів, отриманих у країні походження або країні попереднього проживання, у розмірі, передбаченому правовими та підзаконними актами, що регулюють визнання іноземних кваліфікацій у БіГ, надається Міністерством юстиції, яка дає окрему згоду зацікавленій особі на відшкодування витрат на цій підставі.

Наступні органи відповідають за вирішення питання доступу до права на освіту для біженців та осіб під додатковим захистом у Боснії і Герцеговині:

- 1) Міністерство освіти Республіки Сербської та кантонів у Федерації Боснії і Герцеговини;
- 2) Департамент освіти округу Брчко Боснії і Герцеговини;
- 3) Державні навчальні заклади в Республіці Сербській, кантонах у Федерації БіГ та Окрузі Брчко БіГ; і
- 4) Міністерство з прав людини та біженців Боснії і Герцеговини.

ДОСТУП ДО ПРАВА НА ОСВІТУ

Дошкільне виховання і навчання

- Можливість за рік до початку початкової школи
- Безкоштовно та обов'язково
- На тих же умовах, що і для громадян БіГ

Зарахування на підставі свідоцтва про народження або дійсної картки біженця або додаткового захисту та іншої документації, встановленої цією установою

Зарахування починається за заявою одного з батьків або осіб, які їх замінюють

Початкова освіта

- Безкоштовно
- Обов'язково
- На тих же умовах, що і для громадян БіГ

У разі зарахування до одного з нижчих або вищих класів початкової школи, за винятком зарахування до першого класу та відсутності підтвердження попередньої освіти відповідно до правил БіГ, компетентний орган визначає рівень знань і робить рішення, до якого класу зараховується дитина

Середня освіта

- Безкоштовно
- Можливість на тих же умовах, що і для громадян БіГ

Зарахування починається за заявою одного з батьків або осіб, які їх замінюють

Зарахування на підставі встановлених документів та свідоцтва про народження або дійсної картки біженця чи додаткового захисту

У разі зарахування до нижчого або вищого класу рівень знань визначається компетентним органом для того, щоб визначити, до якого класу слід зарахувати особу

Навчання дітей з відхиленнями в розвитку

- Надається на тих же умовах, що і для громадян БіГ
- Відповідно до індивідуальних потреб

Для кожного учня складається індивідуальна програма з обов'язковим визначенням спеціального освітнього та логопедичного статусу

У випадках, коли неможливо забезпечити належну освіту в звичайних школах, діти та молодь з серйозними вадами розвитку можуть повністю або частково навчатися в спеціальних навчальних закладах.

Вища освіта

- Надається на тих же умовах, що і для громадян БіГ
- Відповідно до індивідуальних потреб

2.11. Доступ до права на медичне страхування

Поки ви маєте визнаний статус біженця або статус додаткового захисту, вам і членам вашої сім'ї, які скористалися правом на возз'єднання сім'ї, гарантується право на медичне страхування відповідно до чинних норм БіГ.

Обов'язкове медичне страхування на цій основі доступне для членів сім'ї застрахованого за умови, що вони не користуються цим правом на будь-якій іншій основі в Боснії та Герцеговині.

Якщо ви реалізували право на працю, соціальний захист чи інше право, на підставі якого здійснюється обов'язкове медичне страхування, ви реалізуєте свої права на медичне страхування та медичне обслуговування в порядку та на умовах, передбачених нормативно-правовими актами у сфері охорони здоров'я та медичного страхування, що діють в БіГ.

Якщо ви не працюєте, ви користуєтеся правом на обов'язкове медичне страхування на умовах, передбачених нормативними актами у сфері медичного страхування, якщо ці нормативні акти не суперечать Закону про притулок та спеціальним нормативним актам у цій сфері.

2.11.1. Заява на обов'язкове медичне страхування та процедура

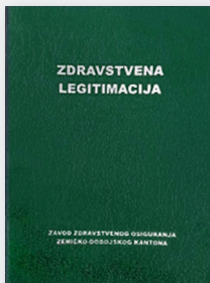
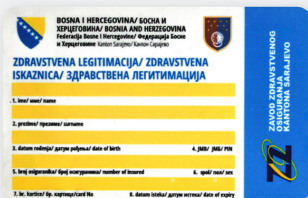
У випадку, якщо ви не забезпечили медичне страхування в БіГ іншим способом, ви звертаєтесь до МЛПІ особисто або через представника, і разом із заявою ви зобов'язані подати:

- Копія картки біженця або додаткового захисту;
- Копія посвідки на проживання, видана Службою у справах іноземців;
- Копія довіреності при наявності законного представника;
- Підписана та заповнена форма POR-504 із зазначенням основних даних (форму можна знайти на веб-сайті Податкової адміністрації ФБіГ або Податкової адміністрації РС).

За вашим запитом МЛПІ зв'яжеться з компетентною податковою адміністрацією, залежно від місця проживання/прописки, і вам буде присвоєно ідентифікаційний номер іноземця в БіГ, на підставі якого ви введені в податкову систему БіГ, а неповнолітні члени домогосподарства також реєструються таким же чином. Особливо будуть застраховані особи, які не навчаються за системою загального навчання та досягли 15 років.

Коли ви отримуєте податковий номер для іноземця, МЛПІ повідомляє про вас компетентну податкову адміністрацію у формі JS 3120 - Заява за певних обставин, яка надсилає заяву до компетентного інституту медичного страхування в БіГ.

Після розгляду вашої заяви, про що вам буде повідомлено, вам потрібно отримати довідку про те, що ви застраховані, або електронну медичну картку, коли це буде готово в установах медичного страхування.

З медичною карткою або довідкою ви йдете до медпункту за місцем проживання та відкриваєте медичну книжку у лікаря сімейної медицини.

За допомогою цих процедур ви реалізуєте право на лікування в державних закладах охорони здоров'я на території Боснії і Герцеговини (медичні центри, лікарні, пологові будинки, стоматологічні служби, аптеки тощо) за місцем проживання/реєстрації, як і громадяни Боснії і Герцеговини.

Якщо ви отримуєте роботу або змінюються певні обставини у вашому медичному страхуванні, ви зобов'язані повідомити про це Міністерство охорони здоров'я та соціального забезпечення, щоб забезпечити отримання медичної страховки на іншій основі, наприклад, на підставі роботи або подібного.

2.11.2. Зняття з обліку обов'язкового медичного страхування

МЛПІ знімає застраховану особу з обов'язкового медичного страхування на встановленому бланку страхового носія, а також таким же чином знімає з обов'язкового страхування всіх осіб, щодо яких Міністерство безпеки Боснії і Герцеговини прийняло юридично обов'язкове рішення про припинення статусу, а також як особи, які набули умов для обов'язкового медичного страхування з інших підстав.

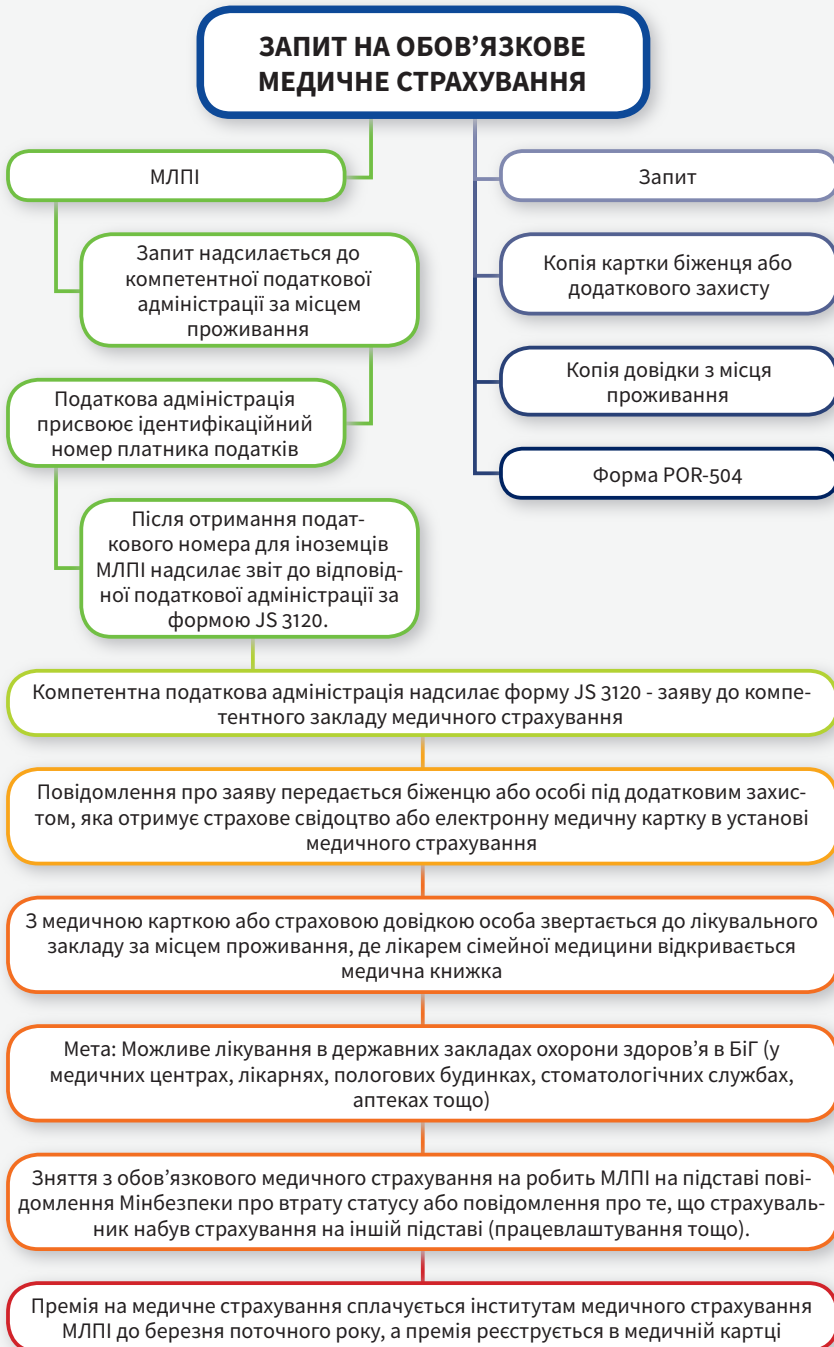
2.11.3. Оплата внеску на медичне страхування

МЛПІ зобов'язаний сплачувати внесок на медичне страхування, і він сплачує внесок за вас установам медичного страхування не пізніше березня поточного року. Премія виплачується біженцям та іноземцям, які перебувають під додатковим захистом, відповідно до місця їхнього проживання або перебування в Боснії і Герцеговині. Зараз це інститути медичного страхування в кантоні Уна-Сана, кантоні Центральна Боснія, кантоні Тузла та кантоні Герцеговина-Неретва.

Страховий внесок фіксується у вашій електронній або звичайній медичній картці, що дає змогу користуватися медичною допомогою без грошової компенсації.

ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ БІЖЕНЦІВ ТА ІНОЗЕМЦІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ДОДАТКОВИМ ЗАХИСТОМ У БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНІ

ДОСТУП ДО ПРАВА НА МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

2.12. Доступ до права на соціальну допомогу

Протягом дії статусу ви реалізуєте право на соціальну допомогу.

Соціальна допомога

Соціальна допомога включає соціальний захист та захист сімей з дітьми / захист дітей осіб, які перебувають під міжнародним захистом у Боснії і Герцеговині.

Відповідні права у сфері соціального захисту є:

- а) грошова допомога (постійна);
- б) грошова компенсація (доплата) за допомогу та догляд з боку іншої особи;
- в) одноразова грошова допомога;
- г) допомога у підготовці до самостійного життя і праці (дітей і молоді);
- д) влаштування до закладів соціального захисту;
- е) догляд та допомога в побуті;
- ж) інша матеріальна допомога.

Права на захист сімей з дітьми/охорона дитинства є:

- а) допомога на дітей;
- б) компенсація замість заробітної плати жінці/матері за час її відсутності на роботі у зв'язку з вагітністю по догляду за дитиною/компенсація заробітної плати за час відпустки у зв'язку з вагітністю;
- в) матеріальна допомога непрацюючій жінці/матері, яка не працює/допомога по вагітності;
- г) одноразова допомога на обладнання новонародженого/допомога на обладнання новонародженого.

2.12.1.1. Підстави для визначення розміру допомоги

Основою для визначення розміру допомоги на основі відповідних прав є середня річна чиста зарплата в БіГ згідно з останніми опублікованими даними Агентства статистики БіГ.

2.12.1.2. Обсяг прав із соціальної допомоги

Обсяг прав на соціальну допомогу визначається таким чином:

- а) матеріальна допомога (постійна) у розмірі 20% бази утримання одного члена сім'ї, яка збільшується на 10% бази для кожного наступного члена домогосподарства. Розмір цієї грошової компенсації не може перевищувати загального розміру 50% бази;
- б) грошова компенсація (доплата) за допомогу та догляд з боку іншої особи у розмірі 20% від бази;
- б) одноразова матеріальна допомога у розмірі до 30% бази і може виплачуватися не частіше трьох разів на рік;

- в) допомога на підготовку до самостійного життя та праці (дітей та молоді) визначається у розмірі визначеної економічної ціни денного перебування та проживання;
- г) проживання в установах соціального захисту та кишенькові гроші у розмірі 100% вартості, визначеної згідно з чинними нормативними актами за місцем проживання/реєстрації.

2.12.1.3. Інша матеріальна допомога

Інша матеріальна допомога – обмежена грошова допомога, яку щомісяця отримують особи, які мають статус біженця чи додатковий захист.

Гранична грошова допомога визначається у розмірі 15% бази утримання одного члена сім'ї, яка збільшується на 1,5% цієї бази для кожного наступного члена сім'ї. Розмір цієї грошової компенсації не може перевищувати розміру 20% бази.

Компетентний орган виносить рішення, яким визначає розмір і тривалість права на обмежену матеріальну допомогу для кожного окремого бенефіціара цього права.

Одержувачами обмеженої матеріальної допомоги не можуть бути особи, які мають статус біженця чи додаткового захисту, якщо вони отримують дохід на основі трудово-правового статусу.

2.12.1.4. Обсяг прав із захисту сімей з дітьми / охорона дитинства

Обсяг прав із захисту сімей з дітьми/охорони дитинства визначається таким чином:

- а) допомога на дітей у розмірі 2 % бази і не може перевищувати розміру 10 q % бази;
- б) компенсація замість заробітної плати жінці-матері, яка перебуває у трудових відносинах, за час її відсутності на роботі у зв'язку з вагітністю та по догляду за дитиною/компенсація заробітної плати за час відпустки у зв'язку з вагітністю визначається у розмірі 20% бази;
- в) грошова допомога непрацюючій матері, яка не перебуває у трудових відносинах/допомога по вагітності визначається у розмірі 10% від бази;
- г) одноразова допомога на обладнання новонародженої дитини/допомога на обладнання новонародженого визначається у розмірі 20% бази.

2.12.1.5. Умови здійснення прав

Права та обов'язки щодо соціального захисту та захисту сімей з дітьми/охорони дитинства реалізуються на умовах, передбачених чинним законодавством, та за місцем проживання.

Рішення про право на влаштування до закладів соціального захисту приймається за попередньо отриманою письмовою згодою МЛПІ.

Якщо вас помістили в Центр прийому біженців «Салаковац» в Мостарі, який знаходиться під юрисдикцією Міністерства юстиції, ви не можете бути

бенефіціаром права на соціальну допомогу або права на захист сімей з дітьми/захист дітей.

2.12.1.6. Обов'язки отримувачів соціальної допомоги

Особа, яка отримує права на соціальну допомогу, зобов'язана протягом 15 днів з дня настання зміни повідомити МЛПІ та уповноважений орган соціального захисту населення за місцем проживання/реєстрації про будь-яку зміну, яка впливає на реалізацію та обсяг цього права, особливо зміна місця проживання/реєстрації та адреси відповідно до законодавства.

2.12.1.7. Органи проведення процедури

Права, засновані на соціальній допомозі та захисті, вирішуються у першу чергу компетентними центрами соціальної роботи та служб соціального захисту населення за місцем проживання.

2.12.1.8. Процедура

Питаннями соціального захисту займаються центр соціальної роботи та служб соціального захисту населення за місцем проживання та відповідні міністерства.

Процедура реалізації прав, передбачених Законом про притулок, розпочинається за особистим зверненням особи, яка опинилась у стані потреби, тобто її законного представника, опікуна чи за посадою.

Апеляція на рішення органу першої інстанції у Федерації Боснії і Герцеговини розглядається в порядку другої інстанції кантональним міністерством з питань соціального захисту, а в Республіці Сербській – компетентним міністром з питань соціального захисту в уряд РС.

2.12.1.9. Початок процедури визначення права на соціальну допомогу / захист сімей з дітьми

Процедура визначення права на соціальну допомогу розпочинається за **особистою заявою** або заявою законного представника, тобто призначеного піклувальника.

Для початку процедури **необхідно отримати наступну документацію:**

- 1) засвідчену копію документа, що посвідчує особу;
- 2) завірену копію довідки про реєстрацію/зняття з реєстрації місця проживання/реєстрації;
- 3) завірений список домогосподарств про кількість членів сім'ї або довідка територіальної громади;
- 4) переконання, що дорослі члени домогосподарства перебувають на обліку безробітних.

2.12.1.10. Тривалість прав

Затвержені права на соціальну допомогу належать вам з першого числа наступного місяця з моменту подання заяви до кінця місяця, в якому існують умови для реалізації права.

Права припиняються після припинення статусу біженця, тобто додаткового захисту після отримання остаточного рішення Міністерства безпеки БіГ про припинення статусу або припинення умов здійснення одного з пов'язаних прав, про що МЛПІ зобов'язаний повідомити компетентний орган першої інстанції.

2.12.1.11. Повідомлення

Після проведення процедури реалізації права на соціальну допомогу компетентний орган подає до МЛПІ рішення, яке набрало законної сили, ухвалюючи рішення про реалізацію права.

2.12.1.12. Фінансування та виплата коштів

Кошти на фінансування прав передбачаються в бюджеті МЛПІ. Один раз на місяць МЛПІ перераховує кошти до органу першої інстанції за подані рішення, що набрали законної сили, якими вирішено право осіб, щодо яких здійснюється виплата, за кожне реалізоване право.

Уповноважений орган першої інстанції раз на місяць звітує перед МЛПІ про виплачені кошти.

2.12.1.13. Відкриття банківського рахунку

У більшості банків Боснії і Герцеговини можна відкрити рахунок із підтвердженням джерела надходження коштів (наприклад, трудовий договір, договір підряду, рішення служби соціальної роботи), а також вашою карткою біженця або карткою додаткового захисту. Через різні внутрішні рішення окремих банків можливо, що банківські послуги в певний момент будуть недоступні для громадян певних країн (БіГ не має впливу на такі рішення приватних банків).

ДОСТУП ДО ПРАВА НА СОЦІАЛЬНУ ДОПОМОГУ

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА

3. ДОПОМОГА І МОЖЛИВОСТІ ПРИ ВСТУПУ У СУСПІЛЬСТВО БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ

Іноземці можуть отримати допомогу та пільги та приєднатися до боснійського суспільства яким надано статус біженця чи додатковий захист, члени їхніх сімей, які скористалися правом на возз'єднання сім'ї, та члени їхніх сімей, яким надано додатковий захист і які скористалися правом на збереження єдності сім'ї.

Якщо ви є особою, яка перебуває під міжнародним правовим захистом у БіГ, окрім права на ідентифікаційний документ, інформацію, житло, роботу, освіту, медичне страхування та соціальну допомогу, ви також маєте право на наступну допомогу та пільги в процесі інтеграції в суспільство БіГ:

- вивчення офіційних мов в БіГ;
- вивчення та знайомство з культурними умовами БіГ;
- допомогу в процесі визнання державних документів та інших необхідних документів з країни походження в БіГ;
- допомогу в перекладі, перевірці та еквівалентності необхідної документації щодо набутого титулу та статусу з країни походження з метою легшого включення до суспільства БіГ;
- правову допомогу;
- психосоціальну допомогу;
- допомогу в отриманні соціального житла;
- підтримку в програмах здобуття професійної кваліфікації, а також у програмах перекваліфікації за раніше здобутими кваліфікаціями в країні походження;
- допомогу із залученням дітей до дошкільної діяльності;
- доступ до інформації, важливої для легшого залучення до суспільства БіГ шляхом підготовки інформаторів та інших форм надання інформації про наявні права та пільги.

У співпраці з національними та міжнародними, урядовими та неурядовими організаціями та інституціями, відповідно до міжнародних угод та чинних нормативних актів у Боснії і Герцеговині, МЛПІ планує та реалізує спеціальні плани дій та програми, беручи до уваги ваші особливі індивідуальні потреби, пов'язані з віком, стать, походження, стан здоров'я, соціальні та інші особливості.

3.1. Вивчення офіційних мов в Боснії і Герцеговині

На ваш запит МЛПІ у співпраці з установами чи неурядовими організаціями, зареєстрованими для цієї мети, надає кошти на потреби вивчення, перевірки та визначення рівня знання офіційної мови в БіГ з метою отримання дійсного сертифікату та сприяти включенню в суспільство БіГ.

Доступ до цього права забезпечується в обсязі та тривалості навчання відповідно до норм і стандартів, чинних у цій сфері та залежно від індивідуальних потреб іноземців, на яких поширюється ця пільга.

3.2. Навчання та знайомство з культурними можливостями в БіГ

У співпраці з установами, асоціаціями чи неурядовими організаціями МЛПІ надає кошти для фінансування проектів, планів і програм навчання та знайомства з культурними можливостями в БіГ для осіб, які перебувають під міжнародним правовим захистом.

3.3. Допомога в процесі визнання державних документів та інших необхідних документів з країни походження в Боснії та Герцеговині

Відповідно до фінансових можливостей МЛПІ надає кошти для допомоги особам, які перебувають під міжнародним правовим захистом, у процесі визнання публічних документів та інших документів з країни походження в БіГ.

3.4. Допомога в перекладі, перевірці та еквівалентності необхідної документації про набутий титул і статус з країни походження з метою легшого включення в боснійське суспільство

Відповідно до фінансових можливостей МЛПІ надає кошти для допомоги особам, які перебувають під міжнародним правовим захистом, у перекладі, перевірці та еквівалентності документів про набутий титул і статус з країни походження з метою легшого включення в суспільство БіГ, відповідно до чинних норм.

3.5. Правова допомога

Правова допомога особам, які перебувають під міжнародним правовим захистом, надається МЛПІ шляхом реалізації спеціальних проектів, шляхом підписання протоколів про співпрацю та за умови співфінансування з вітчизняними та міжнародними урядовими та неурядовими організаціями.

3.6. Психосоціальна допомога

Психосоціальна допомога особам, які перебувають під міжнародним правовим захистом, надається МЛПІ шляхом реалізації спеціальних проектів, шляхом підписання протоколів про співпрацю та співфінансування з вітчизняними та міжнародними урядовими та неурядовими організаціями.

3.7. Допомога в отриманні соціального житла

Особи, які перебувають під міжнародним правовим захистом, мають право на допомогу в доступі до соціального житла в БіГ через компетентні установи та на основі чинних нормативних актів, прийнятих на рівні БіГ, ентитетів, округу Брчко БіГ, кантонів і муніципалітетів на тих же умовах, що й громадяни БіГ.

ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ БІЖЕНЦІВ ТА ІНОЗЕМЦІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ДОДАТКОВИМ ЗАХИСТОМ У БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНІ

3.8. Підтримка в програмах отримання професійної кваліфікації, додаткової кваліфікації та перекваліфікації отриманої кваліфікації в країні походження

Особи, які перебувають під міжнародно-правовим захистом, мають право на допомогу та участь у програмах здобуття професійної кваліфікації, а також у програмах додаткової кваліфікації та перекваліфікації раніше здобутої кваліфікації в країні походження в такому самому порядку та на тих же умовах, що й громадяни БіГ.

Відповідно до наявного бюджету, МЛПІ також може створити спеціальні проекти для підтримки цих категорій через компетентні служби зайнятості.

3.9. Допомога в залученні дітей до дошкільної діяльності

Відповідно до можливостей, МЛПІ забезпечує фінансування перебування дітей, які перебувають під міжнародно-правовим захистом, у державних дошкільних навчальних закладах.

Також, відповідно до фінансових можливостей, МЛПІ надає фінансові ресурси для оцінки індивідуальних потреб та допомоги особам, які перебувають під міжнародно-правовим захистом, для навчання у спеціальних навчальних закладах у випадку, коли неможливо забезпечити відповідну освіту в звичайних школах.

3.10. Отримання громадянства БіГ через спрощену натуралізацію

На додаток до прав і пільг, перерахованих і описаних вище, якщо ви є біженцем у БіГ, ви також маєте право отримати громадянство БіГ через спрощену натуралізацію.

Ви можете отримати громадянство Боснії і Герцеговини без виконання умов статті 9, абзацу (1) пункту. a), b), c), f), i) і j) Закону про громадянство Боснії і Герцеговини, тільки якщо ви безперервно перебували на території Боснії і Герцеговини в статусі біженця протягом п'яти років до подання запиту.

Крім того, неповнолітня дитина особи, яка набула громадянство БіГ на підставі статусу біженця, має право отримати громадянство БіГ без виконання умов пункту (1) частини 9. a), b), c), f), i) і j) якщо має статус біженця або дозвіл на тимчасове перебування на території БіГ, незалежно від тривалості перебування. Якщо дитина старше 14 років, потрібна її згода.

У співпраці з національними та міжнародними урядовими та неурядовими організаціями та інституціями МЛПІ планує та реалізує цільові програми та проекти, спрямовані на особливі індивідуальні потреби осіб, які перебувають під міжнародним захистом, які стосуються їх віку, статі, походження, культури, здоров'я, соціальні, кваліфікаційні та інші особливості.

Для отримання більш детальної інформації про свої права та пільги Ви можете зв'язатися з нами письмово або по телефону:

**Міністерство з прав людини та біженців (МЛПІ)
Сектор у справах біженців, переміщених осіб,
реадмісії та житлової політики**

Трг Боснії і Герцеговини номер 3, 71000 Сараєво

Tel.: 00387 33 703 909

Fax: 00387 33 703 995

Web: www.mhrr.gov.ba

**Представництво Верховного комісара ООН
у справах біженців (УВКБ ООН) у Боснії і Герцеговині**

Будівля UNITIC, вежа В

вул. Фра Анджела Звїздовича 1, 71000 Сараєво

Tel.: 00387 33 666 160

E-mail: bsnsapi@unhcr.org

За Вашим бажанням Вам нададуть безкоштовну правову допомогу:

Асоціація «Ваші права БіГ»

Tel.: 00387 33 789 105

E-mail: sarajevo@vasaprava.org

www.vasaprava.org

На ваше прохання вам нададуть психосоціальну підтримку для реалізації ваших прав:

Фонд жіночих ініціатив Боснії і Герцеговини (BHWI)

Tel: 00387 33 295 418

Mob: 00387 63 776 322

E-mail: sekretarijat@bhwifoundation.ba

Web: www.bhwifoundation.ba

Боснія і Герцеговина
Міністерство у справах прав людини та біженців
Сектор у справах біженців, переміщених осіб, реадмісії та житлової політики

i

Католицька служба допомоги
(партнер Міністерства з реалізації)

*Випуск цього Інформатора став можливим за підтримки
Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) в рамках про-
екту «Забезпечення соціальної та економічної інтеграції біженців, які потребують
міжнародного захисту в БіГ»*